

BRONISLAW MALINOWSKI, ZNANSTVENA TEORIJA KULTURE.

Studia humanitatis.

ISH - Inštitut za humanistične vede.

Ljubljana 1995, 224 str.

ISBN 961-6192-02-7

Ob vseh zadetkih v polno je bilo mogoče pričakovati, da bodo uredniki Studia humanitatis enkrat zadeli tudi v prazno. Saj ne trdim, da je prevajanje Bronislawa Malinowskega nepotrebno, toda *Znanstvena teorija kulture* bi morala biti zadnje in ne prvo prevedeno delo Malinowskega v slovenskem jeziku. (Kaj bi dal, da bi prevedli njegovo *Coral Gardens and Their Magic* ali *Argonauts of the Western Pacific*!). Problem ni samo v tem, da je ta knjiga že bila dostopna našemu bralstvu s srbskim prevodom (*Naučna teorija kulture*, Vuk Karadžić, Beograd 1970), ampak predvsem v tem, da k sami znanosti o človeku in njegovi kulturi ne prispeva veliko bistvenih in večno uporabnih teoretičnih spoznanj, čeprav tudi primerne doze zdrave pameti, s katero se je Malinowski loteval kompleksnih problemov, v današnjem času, ko se velik del antropologov in antropologinj vrti okoli literarnega interpretizma ali postmodernega kaosa, ne bi smele biti povsem brez učinkov.

Funkcionalizem, ki ga Malinowski zagovarja v *Znanstveni teoriji kulture*, je naivno zdravorazumarski in v svojih temeljih celo biologističen. Kulturo namreč funkcionalist vidi kot opremo oz. "instrumentalni aparat" (134), ki nadomešča človekove biološke slabosti v primerjavi z drugimi vrstami in kaže svojo učinkovitost v preživetju vrste. Skratka, ker človeška vrsta evidentno obstaja, kultura učinkuje. In tu je konec modrosti, vse drugo so samo zdravorazumarske razlage posameznih načinov njenega učinkovanja. Ali se je s takšno predpostavko sploh mogoče približati znanosti, ki uporablja "poprejšnja opažanja za napovedovanje prihodnosti" (17)? Dobesedno razumevanje funkcionalistične predpostavke bi narekovalo epistemološko redukcijo "sekundarnega ali umetnega okolja" (41) na primarno, biološko. Ta kombinatorika pa se ne izide brez preostanka, tudi če postaviš v izhodišče "znanosti o človeškem vedenju" (48) organizacijo in če veš, da je treba "v vsakem posebnem diskurzivnem univerzumu katerekoli družbene vede upoštevati znatno mero vzajemnega oplajanja z drugimi vidiki kulturne stvarnosti, če se hočemo izogniti hipostazi

STUDIA HUMANITATIS

Bronislaw
MALINOWSKI

*Znanstvena
teorija kulture*

ISH

in iskanju prvih oz. pravih vzrokov." (51). Dialektika temeljnih potreb in kulturnih odzivov oz. imperativov in odzivov nas na koncu kljub vsemu vrne na redukcionistično izhodišče.

Po dobrih petih desetletjih od prve objave teoretskih razmišljanj tega velikega antropologa je jasno, da si z zdravorazumarskim pristopom k razlagi kulturnih in družbenih dejstev ne moremo kaj prida pomagati, toda po drugi strani nikakor ne smemo zavreči temeljne prebojnosti zdrave pameti, ki je edini smerokaz za iskanje izhoda iz labirintov človeškega duha. Če na koncu opozorim še na to, da je koncept kulture najbolj sporen koncept antropologije ob koncu stoletja, koncept, ki ga bo veda morda celo zavrgla kot epistemološko neuporabnega, potem je zapoznalo prevajanje takšne "spontane filozofije znanstvenikov" bolj ali manj nepotrebno, ker nas oddaljuje od sodobnih tokov razvoja vede. Edini smisel te izdaje bi morda lahko našli v njegovi edukacijski vrednosti in izjemni jasnosti pri prikazovanju posameznih konceptov - če ne bi bilo samo po sebi umevno, da je Malinowski že tako ali tako del rednega antropološkega kurikulumu.